

TULBURAREA APELOR

DRAMĂ

1923

P E R S O A N E

POPA, 36 ani

PATRASIA, soția

RADU, băiatul lor, 12 ani

NONA

ALCHIMISTUL WOLF

MALER

DOCTOR UNIVERSALIS

MOȘNEAGUL

OMUL CU CERCEL ÎN URECHE

OMUL CU MOAȘTELE

CIOBANI, FLĂCĂI, UN BĂIAT

*Acțiunea se petrece în timpul Reformațiunii, în Ardeal,
seacul al XVI-lea.*

TABLOUL ÎNȚĂ

PROLOG

O odaie țărănească. În fund, spre stînga, o ușă care răs-
punde în curte; în dreapta o fereastră, între ele un blidar
cu ulcioare și vase de lut. În dreapta o ușă spre altă odaie.
Vatră într-un colț. În mijloc o masă cu cărți, un pahar și
o ploscă, scaune și lavițe improjur.

POPA

*(Veșminte sure — nici țărănești, nici preoțești. Scrie la
masă. Expresie chinuită.)*

PATRASIA

(Soția lui, țărăncă. Stă în picioare, în apropiere, și-l pri-

RADU

(Cioplește jucării lângă vatră.)

POPA

Gata de drum, Patrasio?

PATRASIA

Aștept.

POPA

Numai două cuvinte mai scriu. Ne-nțelegem pe urmă mai
aproape.

PATRASIA

Scrie.

POPA

(după cteva clipe)

S-a cam uscat cerneala, Patrasio. Cînd fierbi alta din
scoarță de arin? Uite e ca rășina.

PATRASIA

Nu mai răzbesc nici eu cu toate.
Eu — cu clăcașii, tu cu cărțile.
Eu — cu oile, tu numai cu cărțile.
Eu — cu orașul, tu cu cărțile.
Eu — cu pămîntul, tu veșnic cu cărțile.
Singură îmi macin puterile
din zori pînă-n noapte.

(Îngrijorată.)

Spune-mi dragul meu, ce ai? Ești bolnav?

POPA

Bolnav? La vîrsta mea?

PATRASIA

Ieri te-am auzit. Erai singur aici — cu ușa deschisă în
soare.

POPA

Foamea de soare — e boală?

PATRASIA

Nu, dar vorbeai singur.

POPA

Lasă-mă acum să isprăvesc.

(Scrie.)

(Pauză.)

PATRASIA

(suspină)

Dar cu Radu ce voiai?

POPA

Îl duci cu tine la Sibiu. Mă ispitește gindul să-l dăm
la școala protestantă.

PATRASIA

Cînd? Acum?

POPA

Nu. La toamnă. — Poate-l vor primi. Scriu tocmăi unui
domn magistru din cetate. Să încercăm, băiatul nu e prost,
și de va face spor cu vîrsta, mi-aș vinde tot — via și glia —
să-l trimit la Vitenberg.

PATRASIA

(mirată)

La Viten-be-erg?

POPA

Sau în vreun alt oraș din țările nemțești. Tu nu pricepi
bucuri, și le spun — Patrasio — numai fiindcă sunt
— cum să le zic? — fiindcă sunt frumoase.

PATRASIA

N-ar fi mai bine oare să-l dăm la mînaștire?

POPA

La călugărie? Ha!

PATRASIA

Cum crezi, așa să faci.

POPA

Capitele călugărești au bătucit destul pămîntul singeros
al Domnului.

(Scrie.)

RADU

(ridică ochii de overeișă de lângă vatră)

Tată...

POPA

(Nu răspunde.)

RADU

Tată, te-am prins cu un păcat mare.

POPA

(Scriind, nu aude.)

PATRASIA

Multe sunt osîndită să aud de treisprezece ani!

POPA

Să nu întîrziști.

PATRASIA

(cître Radu)

Radule, să-ți dau gluga de drum.

(Amîndoi se duc în coulaltă odaie.)

POPA

(singur)

Ce mai rămîne de dorit?
Totul e încă neîmplinit.
Lumina înaltă,
lumina sălbatică,
lumina din Vitenberg
pătrundă în stîmile acestor plaiuri străvechi.
Rouă nouă să cadă
pe creștetul munților!
Oameni cu sufletul slobod.
— să crească pe poteci,
rumeni ca florile, deschiși ca florile,
tăcuți ca florile.

(Pauză.)

Ca-n fiecare seară aştept,
Unde ești, Nona?
Mi-ai scăpat din mini
taină crescută la rădăcinile munților.
De ce nu te întorci numai o dată,
Nona
cu părul spulberat de furtuni?
De ce nu vii să mă vezi?
Dacă astăzi nu sunt haiduc al religiei,
cum m-ai dorit,
mine ori mai târziu găsi-voi poate
puterea să fiu.
Nona, aci lângă fereastră
clipa-i așa de prielnică visului tău!
În cupe de patimi vreau să-ți culeg
privirile —
și cu palmele vreau să-ți ating jocul afurisit,
Nona, Nona!

(Patrasia se-ntoarce cu Radu.)

PATRASIA

Părinte, iar ești tulburat.

POPA

Nu e nimic. Tulburat, bolnav — ce mă tot întrebi?

PATRASIA

Ești bolnav — ce ai?

POPA

Plecați odată!

PATRASIA

Nu e nimic? Sunt osrăbă?

POPA

Ține scrisoarea. O duci alchimistului Wolf. Cînd intri
în oraș, intră la casa cu acoperișul țuguat. Zi după mine
alchimistul Wolf“.

PATRASIA

(cu stîngăcie)

Alchimistul Wolf.

RADU

Tată, ce-i aceea alchimist?

POPA

Un fel de maimuță a lui Dumnezeu. — Repede!

. RADU

Maimuța lui Dumnezeu? De ce?

. POPA

Fiindecă face totul după el!

RADU

Ce face?

POPA

Aur și oameni.

RADU

Are și coadă?

POPA

Cu tine nu mai isprăvese niciodată, vircolacule!

RADU

Și dumneata ești alchimist, tată?

POPA

(se ridică)

Întrebi de Wolf, Patrasio. Deasupra ușii este o buhă, odaia e scundă, cu feluri de lucruri: sticle, oase de mort, o vatră și cărți. Maistrul e om mărunț, îi dai scrisoarea și aștepți. Dacă te întreabă, să nu-i spui că ești nevasta mea. Răspunde-i numai -- sunt slujnică la dumnealui.

RADU

Mama e numai slujnică la dumneata, tată?

POPA

Taci, deocheatule!

PATRASIA

(scutură gluga de praf)

Hai, ține gluga!

(Radu o ia.)

PATRASIA

Să nu-ți aducem și leacuri? — Nu ți-e bine la suflet. De cîte nopți ți-aud visurile, pare-ar fi visuri de lup bolnav — le strigi, le urli — of, of!

(Pleacă cu Radu prin ușa din fund.)

POPA

(se uită pe fereastră după ei, le mai face un semn, dar în zgomotul cărușei ce pleacă, cei de afară nu aud)

Patrasio! Patrasio!

(Se așază iarăși la masă. Răsfoiește file proaspete.)

Uitai să spun să-mi cumpere cuvântările lui Luther! Vestitorul din Vitenberg!... Din tot ce s-a clădit, n-a lăsat nimic neastins! Din tot ce s-a zidit, nimic nu mai rămîne neclintit! Luată e pecetea de pe cele șapte taine, și omul își mai începe odată drumul lung de la-nceput, iarăși și iarăși de la-nceput, dar izbînda-i aproape, și omul va fi tînăr odată și slobod ca Elohim peste ape!

(Pauză.)

Ca-n fiecare seară taina cărnii mă roade.
Dac-aș pleca, aș ști poate totul.
Dacă rămîn, aș avea poate totul.
Nonal

(Cu patimă, încet.)

Vino pe picioare de vis,
așază-te lângă mine,
ia-mi capul greu între mini
și numără-mi perii albi
ce-au crescut în răstimp.
Ia fir de fir și zi:
„Călăule,
acesta e alb, fiindcă ți-ai ucis altarul,
acesta e alb, fiindcă m-ai dorit cu păcat,
acesta e alb, fiindcă m-ai dorit frumos.“

*(Zgomot la ușa din fund, se deschide, intră Omul cu cercei
în ureche, un țaran mărunt și sptnatic.)*

OMUL CU CERCEI

(viclean)

Gînduri bune, părinte — și multă sănătate.

POPA

(aspru)

Tu erai? Ce dorești?

OMUL CU CERCEI

Avem o fîntînă spurcată,
te-am ruga să ne ții o slujbă de curățire.
Un bou a băut din găleată,
și-un șoarece mort am găsit în apă.

POPA

(Incruntat)

Nu fac slujbe. V-am mai spus.
Secă-ți fîntîna plină la prund,
ajută mai mult decît apa sfințită
de-un popă cu spatele către apus.
Nu v-am luminat îndeajuns?

OMUL CU CERCEI

Ne-ai luminat, Părinte, e-adevărat,
dar legea e veche.
Ne-ai luminat așa de mult

că azi nu mai știu ce e de Dumnezeu lăsat
și ce e de la Dracu.
O, o, — și nu e bine așa.
Astea ți le spune un om cu cercei în ureche.
De-un an în sat te-am adus,
dar pînă azi nu ne-ai zidit biserica
precum ne-ai spus.

POPA

Tu nu știi ce-i lăsat de Dumnezeu
și ce e de la Dracu? Ha!
Oamenii cu cercei sunt de la Dracu.
Hop-țupa-hop!

(Aruncă o carte după el.)

OMUL CU CERCEL

Se poate, altfel n-ar avea nevoie de popa!

(Iese.)

POPA

(singur, se duce la fereastră)

Șarpele lăteran nu vrea să vie.
Parcă s-ar fi ascuns în mormînt
de-o jumătate de an.
E așa de greu în pustie.
Pe scocul morilor ape cîntărește se-aud.
În vînt a început să bată cerul în piept.
Cînd soarele va apune
norii vor fi roșii ca părul tău, Nonă!

Acum aștept.
Și-ar trebui să cînt.

(S-așază pe un scaun.)

TABLOUL AL DOILEA

FIICA PĂMÎNTULUI

Dimineața, în aceeași odaie. Popa, pe același scaun unde se așezase în apusul soarelui de ieri. Liniste. După un răstimp, s-aud copite afară. Lovituri de picior în ușa din fund. Popa, cu capul în jos, nici nu tresare. Se deschide și intră Nona.

NONA

(Cu căciulă ciobânească, cu cojoc de oaie larg. În mână cu un bici scurt de curele. S-apropie pînă la spatele Popii și-i șoptește așa de încet, încît el crede că vorbește și le spune

(într-o voce joasă)

Sunt aici. La-lal
Sunt aici.
N-ai venit să mă ridici.
Cu capul în pămînt ca un sobol
la ce te gîndești Părinte —
așa de pierdut în gol?

POPA

(fără a fi prins de veste că cineva e lângă el)

O dată, numai o dată am avut
liniste de mormint în viață,
nouă luni în sinul celei ce m-a născut...

NONA

Amintirea te-nșeală, părinte!
Nu te zvîrcoleai și-atunci ca pe spini?
Nu-ți duceai pumnii la gură?
Nu-ți rodeai unghiile de neastîmpăr
s-ajungi cît mai curînd
sub biciul soarelui să suspini!

(Aspră și mîndră.)

Deodat' cu cîntatul cocoșilor verzi
Nona ți-a sosit călare în prag.
Ți-a bătut în ușa rîzînd
să-i ajuți să descalece.
Și tu, tu — greul-pămîntului
n-ai auzit,
n-ai văzut.

POPA

(la vorbele din urmă, întoarce capul și sare strigînd)

Nona! — De unde vii?

*(Se repede și-o cuprinde cu brațele. Nona se zbate, se smulge,
și-i scapă, lăstîndu-i cojocul în brațe. Rămîne îmbrăcată numai
într-o mîltase roșie lipită de trup. S-ascunde după blidar.)*

NONA

Nu e nimenea acasă?

POPA

Nimenea.

(Se apropie de ea.)

NONA

Să nu te-appropii, c-o pățești. Azvîrle-mi cojocul.

POPA

(trecă un pus)

Încercările pot începe.

NONA

Uşor s-ar putea întâmpla să-ţi hîrzuiesc toate ulcioarele
şi cioburile ar sta mărturie strigătoare!

POPA

(cu o nouă îndrăzneală spre ea)

Sparge-le!

NONA

Dacă nu te astîmperi — fug în sat aşa cum sunt.

POPA

Ei — şi? Vor zice oamenii c-a ieşit dracu pe hornul popii.
Te-or prinde şi te-or arunca în rîu să te boteze. Ha! Drac
botezat!

(Încă un pas.)

NONA

A doua oară nu mai zic.

POPA

(Spre ea)

NONA

(pune mîna pe clanţa uşii, o deschide şi dă să fugă)

Te-ntorci?

POPA

(se retrage)

Nu fi copil, nebuno! Aici ţi-e cojocul!

(I-l aruncă.)

NONA

(Închizînd uşa şi luîndu-şi cojocul.)

Înapoi, părinte, spre colţ!

POPA

(Se depărtează.)

NONA

Cit ești de blind!

POPA

Nici n-ai fi crezut.

NONA

Nu.

POPA

Sau n-ai fi fugit!

NONA

Ba da. Cu toate acestea — dar s-o lăsăm. M-ar fi prins satul? Poate n-ar fi fost întâia oară, de când pierd verile prin munți.

POPA

De unde vii?

NONA

De nicăieri și de pretutindeni.

POPA

Nona!

NONA

Și astăzi intru în casa ta — oaspe viclean,
oaspe vechi,
oaspe cu gânduri ascunse.
Să te păzești!
Minile mele scapără primejdii.

POPA

Primejdii peste zilele popilor.
Sunt gata să te-ascult.

NONA

(ispititoare)

Dac-ai fi un altar,
aș sări peste tine goală ca luna.

Dar ești numai — popă!
De-ai fi biblie prăfuită,
mi-aș lăsa urma tălpilor pe tine.
Dar ești numai om. Om și popă pravoslavnic!

POPA

(cu patimă)

Nona, de ce-ai venit?

NONA

Să tulbur apele ca îngerul Domnului,
Sunt rea?
Minunile de felul meu nu sunt
niciodată mai bune.
Unu, doi, trei — prinde-l!

(I-aruncă biciul.)

POPA

(îl prinde)

Ce e?

NONA

Nu vezi? Un bici cu șapte curele. Când sunt prea rea,
lovește-mă!

POPA

(Învârtie biciul nervos și-l pune pe masă)

Ai zăbovit așa de mult!

NONA

N-am putut să viu mai curînd. Vîno în genunchi pîn' la
mine și-ți spun fără minciună — numai ce-a fost.

POPA

Sub cojoc ești o flacără.
M-a prins aproape tearna
să nu te stingi de-o adiere a dimineții.
Nona, de ce te-ai îmbrăcat ca o flacără?

NONA

În teatrul cetății — aseară — am jucat un mister, ceva
d spre căderea îngerilor din cer. Am fost una din fiicele
pământului.

POPA

Ghimpe în călciile arhanghelilor, ce?

NONA

Cum vezi, vin la tine de-a dreptul din teatru.

POPA

Altădată veneai din minăstire.

NONA

Cam tot atît. — Găsești lucrul așa de minunat?

POPA

E așa de ciudat. Fică a pământului! De-acum îți zic
numai așa. E un nume din care m-ademeneste tot sufletul
tău. În picioare ai opinci?

NONA

Cum au țărâncile voastre.

POPA

Nu înțeleg: cojoc... opinci... Flacăra în cojoc și mister
în opincii — Ce gânduri — Nona?

NONA

Venii — să cer socoteală! Ai făcut ceva pînă acum ca
să-mpiedici clădirea bisericii — în acest cătun de ciobani?

POPA

Niciodată n-o să știi gândurile de cari am pătimit, nici
durerile! Gîndește-te, de un an sunt popă aici între brazi,
dar nici o liturghie n-am ținut pînă azi. Îmi singerez călciile
pe bolte cerești, vorbind în parabole despre lumina din
Vitenberg.

NONA

Catehismul luteran l-ai tălmăcit?

POPA

Da — e-aici. Te aștepta de mult, dar... n-ai mai venit.

(Îa manuscrisul.)

NONA

Dă-mi-l!

POPA

Nona, oamenii noștri — ciobanii aceștia — ce înțeleg ei? Mă prind iar îndoielile! Mai putem ajunge la ceva? Citeodată totul mi se pare în zădar! Poate ar fi mai bine să arunc *Catehismul* în foc!

NONA

(sare după el)

Nu, părinte! Dă-mi-l, părinte. Ascultă-mă.

(Se lipește o clipă de el și-i ia Catehismul.)

Îmi ești așa de bun, părinte!

POPA

Sunt prea puțin slobod întru haiducia cu dăhul!

NONA

Mine vei fi mai slobod. Ha-ha!

(Își pune Catehismul în căciulă.)

Omul a ieșit din carnea sa ca să intre în biserică; Luther face drumul întors: iese din biserică pentru ca să reentre în carnea sa.

POPA

Ha! Ai învățat și teologia?

NONA

Numai atât cît îmi trebuie ca să mă plimb rîzînd printre taine.

Părinte, ți-aduc o bucurie.
Vrei să ajungi episcop al stînilor?

POPA

(Își mușcă buzele)

Episcop al stînilor luterane, vrei să zici?

*(Chinuindu-se lăuntric, s-așază pe-un scaun lângă masă. Nona,
ca o ispită, se-ntinde în fața lui cu coatele pe cărți.)*

NONA

Ei — ce e? Te-ai supărat — pentru ce? Răsplata destoiniciei nu e destul de bogată? Haide, dă-mi mina.

(Întinde mîna peste masă.)

POPA

(Nu răspunde.)

NONA

Nu vrei?

POPA

(Nu răspunde.)

*(Pauză. Cum Popa nu răspunde, Nona se întinde de pe
masă și o privește.)*

NONA

Ce plosecă frumoasă ai!
Ca șoldul unei băcițe,
care s-apleacă să mulgă oile —
să ducă pe urmă lapte în rai.
Mă lași să beau?

POPA

(Tace.)

NONA

Nu răspunzi? Teolog încăpățînat. Dar eu beau.

(Își toarnă vin în pahar și bea.)

Îți beau vinul cu dușmănie. — Ei, spune-mi, de ce-ți muști buzele?

POPA

(izbușnește, ridicându-se)

Sfatul sășesc al Sibiului îmi face această făgăduială?

(Ironie.)

Episcop al stînilor luterane! Ha! niște pășuni grase ca-n *Biblie* nu-mi făgăduiești? Turme de oi, clopote pentru vaci! Niște munți sau o grădină c-o mie de pruni?!

Nona, dar Luther? Gîndul? Cugetul? N-am făcut totul numai pentru cuget?

NONA

Ha-ha-ha! Te-nfurii ca un copil. Spune-mi, părinte, m-ai dorit mult?

POPA

Lasă-mă, pleacă!

NONA

Și dacă m-ai dorit — de ce?

Fîindcă sunt gînd sau... sau

Fîindcă sunt stea păcătoasă de carne vie

și de os neastîmpărat?

Fîindcă sunt gînd sau fîindcă sunt

o pășune caldă pentru visul tău flămînd?

POPA

(se pierde)

Nu știu.

NONA

Vino lîngă mine! — Vinul ți-e plin de floare. Bea și tu! Sau ți-a prins și singele floare?

POPA

Nona, mi-e sufletul greu.

(Se-ncooaaie chinuit.)

De cînd ai intrat filifitoare în viața mea
mă zbat
între îndrăzneli ce scutură turlele cerului
și între temeri de copil —

(Șoptind:)

Din potire-aș putea
singi de Dumnezeu să arunc în țarină —
și totuși carnea mea tremură.

Cîteodată iau capul cinelui meu între palme,
mă oglindesc în ochii lui —
și simt: i-e milă de mine că-s om.
Pașii se opresc, mă caut în amintire:
de unde vin? Mă caut în zare: unde merg?
Mă caut în pulberea drumului,
și printre hîrburi de cer: cine sunt?
Vezi Nona, acum sunt trist,
acum sunt foarte trist,
și totuși dac-ar fi iarbă verde aici în jur
aș putea să joc desculț și nebun în fața ta.
Tu m-ai privi,
dar jocul meu ar fi așa de trist
c-ar stirni plîngere.

NONA

Dacă vrei, plec.

POPA

Nu. Mai rămîi.

NONA

Ar putea să între cineva. Nu crezi c-ar fi mai bine să
plec?

POPA

Sunt așa de singur. Singur de tot. Ar putea pămîntul să
se prăbușească, aici nu prinzi de veste. De multe ori doresc
un pîrjol al reformei peste satele de-aici și peste mine — să
scap. Pe la voi lupte sunt?

NONA

Lupte și pirjol pretutindeni. Proroci, cari scot religii nouă din traistă, cîși vrei. Multe spinzurători pe drumuri — și unde te uiți — reformatori și ciori.

POPA

Fiara apocaliptică trece printre noi. Nona — poate de aceea ai intrat și tu în patima mea.

NONA

Așa e veacul —
pe drum spinzurători.
fiica pămîntului intră în patima popilor —
se-nalță în șea,
strînge calul cu pulpele, trece:
ce vreme frumoasă!

POPA

Nona, ești așa de frumoasă în lume!
Ești așa de frumoasă! Pentru tine ies din biserica mea
și reintru în carne. Pentru tine voi zădărnici înălțarea lăcașului. N au căzut și arhanghelii pentru fiicele pămîntului?

(Pauză.)

Nona, mă zvîrcolesc sub frumusețea ta,
ești vie,
ești aici.
Părul tău are miros de rouă și de parangină.

(Pauză.)

În răcoarea zorilor plutește căldura ta,
O adu-mecă prin păduri dobitoacele subțiri.
Căpriorii se opresc pe urma ta cu nările în vînt
și uită să meargă la izvor.

NONA

La-la! În adevăr? Și nu te-ai gîndit niciodată să pleci
— să mă cauți?

POPA

Ascară voiam să pornesc spre Sibiu, să te caut în fosta
mănăstire franciscană.

NONA

N-ai mai fi găsit pe nimeni acolo.

POPA

Nici o călugăriță?

NONA

Nu.

POPA

Au plecat din mănăstire? Le-a dus cineva în ispită?

NONA

Eu! Și s-au făcut luterane.

POPA

Tulburi mințile toate pe unde treci ca o volbură!

NONA

(se învârteste chiotind)

Învîrte-te volbură,
orbește călugării.
Înalță-te sfrede
cu turla bisericii.
Spre mare, spre soare
virtej întoarce-te,
prisnel alb de pulbere
poarte-te biciul
și plesnele vîntului.
Spulberă iile,
sparge ulcioarele.
Treci peste dealuri,
mori peste vie —
învîrte-te volbură!

*(Se răstoarnă obosită peste masă, cojocul din nou i-a căzut
la picioare.)*

Oh, azi toate, toate sunt luterane! Ha-ha-ha-ha!

POPA

Toate luterane și nici una fecioară.

NONA

Numai eu.

POPA

Oh!

NONA

Ha-ha! Numai eu! La-la! Numai eu!

POPA

(Popa se așază după ea. O prinde, Nona scapă și lăstănu-șu-și cojocul pe podele, fuge în odaia de alături, trîntind ușa după ea. Popa scutură ușa. Nu se deschide.)

Nona!

(Scutură.)

Deschide, Nona! Nona! Rup ușa!

(Nici un răspuns.)

Nona!

(Popa se întoarce, ia biciul de pe masă și strîngînd din dinși, îl înorte tremurînd. Cîteva clipe după aceea se deschide ușa din fund și intră Moșneagul. Popa se repede și, fără de-a zice ceva, îl lovește cu biciul, descărcîndu-și pe spatele lui chinuit și furia neputincioasă.)

MOȘNEAGUL

(blînd)

Nu mai da, părinte!

POPA

(îl lovește fără întrerupere și urlă, întunecat ca din pămînt)

Nona!

MOȘNEAGUL

(cu aceeași blîndețe)

Nu mă mai lovi. Lasă-mă.

Ți-am greșit ceva? Nu m-ai văzut de ani. Doare, pă-
tate.

*(Prinde curelele cu mîinile, se freacă la ochi și privind cure-
lele, vede ceva.)*

Ce noapte! A cui e biciul?

POPA

(se liniștește, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat)

Iartă-mă! Să mă ierți, moșule. Iartă-mă! Nu știu, a fost
un chin înăuntru, tulbure și amar. A trebuit să lovesc pe
cineva. A trebuit să lovesc pe cineva. — Ce e? Ce vezi?

MOȘNEAGUL

Nu e nimic. Numai noapte. Lumină izbucnește din înăl-
țime. Stai... se vede mai bine. Acum e o biserică — arde —

POPA

Unde? Unde?

MOȘNEAGUL

Dă-mi biciul!

(Prinde biciul și ghicește în el ca într-o palmă.)

E o goană de oameni.

Oamenii duc un clopot...

Dacă privești mai bine, nu e clopot — E o femeie —
Oamenii o aruncă — în flăcări! — De ce trebuie totdeauna
să văd?

POPA

Unde e țara?

MOȘNEAGUL

Nu e clopot...

POPA

Iartă-mă, moșule! Nu știu de ce te-am lovit! N-am
fost stăpin pe mine. Cînd viața îți macină inima, lo-
vești pe cel dinții care-ți iese în drum. Tu erai? Iartă-mă,
am văzut. De unde vii?

MOȘNEAGUL

De unde vin?
Trei ani am stat în temniță.

POPA

Da, da, trei ani. Nevinovat.

MOȘNEAGUL

Nevinovat? — Cine ar putea să spună că e atât de nevinovat ca să nu stea trei ani în temniță? — Și pe urmă chiar așa de rău nu a fost. Erau zile când puteam — în iarbă să-mi arunc lanțurile, și puteam flămînd să vorbesc cu ea din jur despre pline, despre tuse, despre iarbă, despre cer.

POPA

(Ascultă încordat.)

MOȘNEAGUL

Părințe, mai înainte m-ai lovit cu hiciul peste cap. Ai spus apoi că nu știi pentru ce ai dat. Te chinuie norocul, și-ai fi plesnit pe oricine. Atunci am venit tocmai la timp — nu-i așa? Altfel ai fi biciuit pe altcineva, sau poate-ai fi scuipat pămîntul, ca tîlharii pe Isus. Părinte, vreau să ne bucurăm împreună, că am venit la timp.

POPA

(ca și Moșneagul de liniștit)

Tu vorbești, și cum vorbești
mi-e parcă m-aș întinde
în umbra unei vechi fîntîni.
Apele-n adînc sunt liniștite,
și de acolo mă privește
verde, limpede, adînc — Ochiul lumii.
— Ai sosit în sat acum?
Ești încă plin de praful de pe drum.

MOȘNEAGUL

În sat nu mă duc.

POPA

Mi-aduc aminte, ți-e frică de copii.

MOȘNEAGUL

Copiii ar putea să strige după mine, urft, urft, și m-ar dura prea mult. — Cum nu mai am pe nimenea, am venit aici, să te întreb...

POPA

Poate ți-e foame?

MOȘNEAGUL

Nu. Nu. — Nici nu îndrăznesc...

POPA

Nu îndrăznești să-ți fie foame?

MOȘNEAGUL

Îi prea mult ce te rog. Mă primești ca slugă? Sunt nevoinșă, de-abia mă țin. La cite ceva totuși mă vei folosi, hunașoară să mă bați cu biciul cînd te chinuie viața.

Sau mă crezi și dumneata — cum mă cred ceilalți, un — un oretic?

POPA

Nu mai înțeleg nimic.

MOȘNEAGUL

Asta înseamnă că ești la începutul binelui.

POPA

(se apropie de el mai tare și-l mîngîie pe cap mirat)

Cît argint ți-a umplut părul!

MOȘNEAGUL

Păianjenii vremii l-au țesut.

POPA

Arată-mi și minile! Ce străvezii s-au făcut!

MOȘNEAGUL

Fiindcă n-am lucrat. Trei ani în ocnă, trîntor atîta timp
O dat' mi s-a părut că mi-am pierdut minile. Se vede că
albine au venit apoi, și-n somn mi-au făcut altele din ceară

POPA

Rămii la mine, moșule!

MOȘNEAGUL

Rămin, și ce-oi putea, voi ajuta și eu — prin curte
prin grajd.

POPA

Doamne, Doamne, ochiul lumii în grajd!

Mai înainte priveai curelele și vedeai. — Eu n-am văzut
nimic.

MOȘNEAGUL

Ceea ce văd eu, se-ntimplă
și ceea ce spun — aste.

POPA

Ce-a fost?

MOȘNEAGUL

N-a fost clopot.

POPA

O femeie — a fost! — Ai mai văzut-o undeva?

MOȘNEAGUL

Nu știu s-o fi văzut. Nu mi-aduc aminte.

POPA

De ce nu-ți aduci aminte? Nu vrei să spui? Cine a fost?

MOȘNEAGUL

(îi mîngîie mînile)

Liniștește-te, părinte.

POPA

Da. Mă liniştesc.

MOŞNEAGUL

Eu mă duc în curte. E mai bine-n iarbă. Vezi? Toemai
răsare soarele.

(Iese.)

POPA

*(Tace, după un răstimp se duce la uşa odăii de alături. În-
cearcă să deschidă uşa.)*

Nona! Deschide!
Deschide, Nona!

(Ascultă cu urechea pe uşă.)

Nona! No-o-na!

*(Nu răspunde nimenea. Împinge uşa cu putere, se deschide.
Priveşte mirat din prag.)*

Nu e nimeni. Nona! — A fugit pe fereastră. Ce-a voit?

*(Se-ntoarce, se uită nedumerit, ridică de jos cojocul Nonei,
şi-l aruncă pe laviţă.)*

Să-ţi ia dracu episcopial

TABLOUL AL TREILEA

MOAȘTELE

Tormai în față — curtea Popii — în continuare spre stînga cimitir cu morminte acoperite cu iarbă verde — cruci de lemn și de piatră. În dreapta e un colț al casei, cu pridvor și trepte, o fereastră spre curte — sub ea se vede girliciul pivniței. Mai departe, în fund, gardul cimitirului, pădure și munți. În fața pridvorului tremură un mesteacăn.

MOȘNEAGUL

(Șezînd pe trepte, cioplește o cruce de lemn, o împlinește între celelalte cruci în cimitir. În clipa aceasta, ieșind din casă, apare Patrasia în pridvor, cu fire de tort pe mîni.)

PATRASIA

(El privește lung)

Ce isprăvești, moșule?

MOȘNEAGUL

Vreau să plec.
Pentru ce să mai rămîn în sat
eu ereticul blestemat?
În larg sînt fîntîni
cu apă pentru săraci,
macriș și fragi pentru cel flămînd,
iar pentru suflet sunt maci înfloriți.
De mori părăsit

și zaci în iarbă nelingropat
se-ngrijesc ploile să putrezești ca un creștin.

PATRASIA

Vorbești de parc-ai îngropa pe cineva.

MOȘNEAGUL

Nu sunt mihnit deloc.

PATRASIA

De trei zile nu te-am văzut. Unde ai fost?

MOȘNEAGUL

(apropiindu-se)

Am cioplit crucea.

PATRASIA

Pentru cine?

MOȘNEAGUL

Pentru mine.

PATRASIA

(cu înfruntare mirată)

Moșule!

MOȘNEAGUL

Nu mai pot să rămân.

PATRASIA

Iar te-a prins nebunia plecărilor? Să nu te mai aud.
Crezi că te las? Vrei să te prăpădești prin văgăunile păduri-
lor? Vino aici. Mai bine-ai face să-mi ajuți să deapăn un
șarhan.

MOȘNEAGUL

De-mi arăți — cum — bucuș. Unde să stau?

PATRASIA

(îi pune firele de tort în mîni)

Ții firul uite-așal! Acum șezi aci, pe trepte. Cu una mai sus. Ori nu, vin eu mai jos.

(S-așază omindoi și începe depănatul. Pauză.)

Ce vreme curată. Se simte mirosul de măceși.

MOȘNEAGUL

(pierdut)

Te miri că morții nu ies din groapă să mai ia aer. Le-ar face bine.

PATRASIA

Ei așteaptă să mergem noi la ei.

MOȘNEAGUL

Adevărat. Iată -- noi clipim din ochi. De ce clipim, nimenia nu știe. Ci eu cred că aceste clipiri ale pleoapelor sunt pașii sufletului spre moarte.

PATRASIA

Da. Îmbătrînim, îmbătrînim.

(Pauză.)

Asta-i lina nouă de pe oile pe care le-am tuș ieri. O să-ți țeș și ție o țindră din ea, dacă ești cuminte și nu pleci.

MOȘNEAGUL

A cita oară mă abați? — Părintele unde-i?

(Apare popa în fereastră. Nevăzut de ei îi ascultă tot timpul.)

PATRASIA

De el e greu și c-un cuvînt să te apropii. S-a închis ca un hirciog și e bolnav de cărți. Dar ce e? Cîrtește satul?

MOȘNEAGUL

E mîhnive-ntre bătrîni că nu zorește clădirea bisericii.

PATRASIA

Asta e fiu de măt? Și cu tiner?

MOȘNEAGUL

Sunt interesat a zădă evanghelia cu tle 300 penei moșten.

PATRASIA

Și tu ce crezi?

MOȘNEAGUL

Părintele a avut îndrăzneala de a tălmăci evanghelia, faptă pentru care urmașii îl vor preamări.

PATRASIA

(scapă ghemul)

Am scăpat ghemul! Mi-l dai? Grijește să nu se încălcească firul.

MOȘNEAGUL

(I-l dă, se oprește cu ochii în zare.)

UN BĂIEȚANDRU

(trece, prin cimitir, strigă)

Hristos s-a 'nălțat!

PATRASIA

Adevărat că s-a 'nălțat. — Vezi moșule, am și uitat că astăzi e Ispasul. Ai auzit? Să lăsăm lucrul.

MOȘNEAGUL

Dacă nu-i biserică în sat.

PATRASIA

Îmi vine-așa de greu să te întreb. Trebuie să fie minciună ce se vorbește.

MOȘNEAGUL

Despre cine?

PATRASIA

Sunt așa de îngrijată de sufletul tău. Oamenii spun că tu ești necredincios. Acum cînd băiatul a strigat „Hristos s-a'nălțat“, mi-a venit în minte.

MOȘNEAGUL

Lasă lucrurile astea.

PATRASIA

Ești eretic cu adevărat?

MOȘNEAGUL

Ce să fac? E o meteahnă din naștere. Cum alții se nasc șchiopi, eu m-am născut așa.

PATRASIA

Nu vrei să-mi vorbești?

MOȘNEAGUL

Las'. Face vreun rău cuiva? Poate te-ai speria.

PATRASIA

Moșule, dacă-ți spun. Nu ne-aude nimenea.

MOȘNEAGUL

Trag tăcerea peste credință, cum plecapa se trage peste ochiul cu albeață. Dumitale totuși, aș putea să-ți spun. M-aș ușura ca în spovedanie.

Știu că pentru om e un păcat de moarte să se depărteze de Dumnezeu, dar... dar... pentru Dumnezeu n-ar fi tot un păcat de moarte dacă s-ar depărta de om?

(Se pierde.)

Isus a luat trup în iesle pentru-un vis bun,
a trăit precum știi —
și a murit cum e scris.

PATRASIA

(cu încordare)

Apoi a înviat și s-a'nălțat.

MOȘNEAGUL

S-a 'nălțat? Nu. — Nu s-a 'nălțat. S-a-ntrupat în pământ
ca să ne fie aproape.

PATRASIA

Cine? Isus?

MOȘNEAGUL

Isus e piatra,
Isus e muntele,
toideaua lîngă noi — izvor limpede și mut,
toideaua lîngă noi — nesfîrșire de lut.
Fără cuvinte cum a fost pe cruce
Isus înflorește-n cireși
și rod se face pentru copiii săraci.
Din flori îl adie vîntul peste morminte,
el pătîmește în glie și pom —
o răstîgnire e în fiecare om —
și unde privește: Isus moare și-nvie.
C-o singură moarte
cine poate fi mîntuitor?
C-o singură moarte
cine ne scapă de ispititorul negru din pustie?

PATRASIA

Cu picioarele suntem pe trupul său?

MOȘNEAGUL

Pămîntul tot e trupul său, și noapte și zi umblăm prin
eucaristie.

PATRASIA

Dar nu știe nimenea decît despre Isus-Omul.

MOȘNEAGUL

Un vis al meu știe și despre Isus-Pămîntul.

PATRASIA

Tu te rogi pămîntului?

MOȘNEAGUL

Eu nu mă rog niciodată. Eu iau numai țărână în palme
și mă joc cu țărna. Uite — așa...

(Își trece țărna printre degete.)

PATRASIA

(fascinată)

E așa de frumos tot ce spui. Cum? Adică tu nu te rogi?
Moșule mi-așa de frică de tine.

MOȘNEAGUL

Totul e rugăciune.

PATRASIA

(strigă uimită și speriată în același timp)

Părinte! Părinte! Vino s-auzi și tu.

(Popa ascultă tăcând.)

MOȘNEAGUL

Nu — nu — nu mai pot vorbi. Nu e nimenea să mă
vindece de credința mea. Viața întregă am încercat să mă
înving — n-am putut. De-aș putea muri, dar nu mai mor.
Am uitat știința morții cu care fiecare om se naște. Nimenea
nu-mi mai știe vîrsta, o, o — și nu înțeleg cum fac alții
că mor, numai eu nu.

PATRASIA

Adevărat, ai mărturisit un mare păcat. — Isus e piatra
și muntele?

MOȘNEAGUL

Totdeauna lângă noi izvor limpede și mut,
totdeauna lângă noi nesfîrșire de lut.

PATRASIA

Te-ai spovedit vreodată?

MOȘNEAGUL

De multe ori, dar n-a ajutat. Și slujbe am dat să mi se
facă, odată cu șapte și-odată cu nouă popi, n-au ajutat. Nimic
nu mai ajută.

PATRASIA

(se gîndește)

Spune-mi, Isus-Pămîntul...?

(Nu știe ce vrea să întrebe.)

Moșule, să-mi făgăduiești că nu pleci de-aici.

MOȘNEAGUL

Pină mai este cineva, care vrea să rămîn, rămîn.

(Vine un orb, un șchiop și un ciung.)

CIUNGUL

Spor celor care pot lucra.

ȘCHIOPUL

Sănătate celor care pot umbla.

ORBUL

Noroc celor care văd.

PATRASIA

Ce vești treime a nenorocului?

ORBUL

Eu aduc un ochi de argint pentru icoana Preceștii.

ȘCHIOPUL

Eu aduc un călcîi de argint.

CIUNGUL

Și eu o mină de argint.

PATRASIA

Poate v-ajută Maica Domnului, că, vedeți, încă n-a
fapt veacul minunilor.

ȘCHIOPUL

O de-ar ajuta!

ORBUL

Pomii scot muguri în fiecare primăvară. N-ar putea și în capul unui orb să-nmugurească ochi noi?

PATRASIA

Lăsați-le aici: ochiul, călciul și mîna. Maica Precistă e maică pentru toți. — Umblați tot împreună?

ORBUL

Numai așa împreună suntem un singur om. Ne petecim unul pe celălalt.

MOȘNEAGUL

Orice om — singur — e așa de puțin, că nici nu-i poți zice om. Abia toți oamenii împreună fac un singur om. Oameni nici nu sunt; este unul singur și acela suntem toți laolaltă.

CIUNGUL

Așa-i. Nu vii și tu cu noi? Ai de toate, numai mintea-i lipsă! Rămas bun!

CEILALȚI DOI

Rămas bun!

PATRASIA

Ar trebui să nu mai vorbești cu nimenea. Orice spui, iese pe dos.

MOȘNEAGUL

(*disperat*)

Cînd se sfîrșește odată tot? Cînd se sfîrșește?

PATRASIA

(*il mîngîie*)

Las', moșule! — Copil moșneag ești tu.

(*Pauză.*)

Biserica noastră e încă tot în stejarii pădurilor. Lipind urechea de scoarța lor, cred că ai putea să auzi clopotele ce

vor suna odată aici între dealuri. Bing-bang, bing-bang, foarte încet și foarte depărtat.

Fiecare om aduce ceva: unul dă pinză pentru patrafir, altul pune suflet în creștături pentru poartă, altul dăruiește un sfeșnic pentru altar, altul dă aur pentru potir. Satul așteaptă doar să vie omul trimis la Atos după moaște, pentru ca lucrul să înceapă.

MOȘNEAGUL

Nu știi că omul cu moaștele s-a întors? L-am văzut adineauri.

PATRASIA

Popa nu știe nimic.

(Strigă.)

Părinte! Părinte!

(Către Moșneag.)

De acum n-au ce să mai cîrtească.

POPA

(a auzit, își mușcă buzele, se ncruntă, s-apleacă peste pervazul ferestrei)

A venit cu moaștele?

PATRASIA

Da părinte, mult n-o să-ntîrzie. De altfel, un pîlc s-apropie cu alai de progadie. El o fi. Are o traistă în mîna.

(Sătenii s-apropie. S-aud voci.)

UNUL

Totul e gata.

ALTUL

Gata, preoteasă, gata.

ALTUL

Numai omul îl așteptam.

ALTUL

Părintele unde-o fi?

ALTUL

O fi buchisind — unde să fie?

POPA

(coborînd treptele)

Bine-ai venit vecine de la Sfîntul Munte! Moaște ai adus?

OMUL CU MOAȘTELE

Moaște puternice de sfînt vechi.

POPA

Frumoasă voroavă. Cum te primiră călugării?

OMUL CU MOAȘTELE

Ca pe orișice creștin, cu pine, cu apă și cu binecuvîntare înaltă după drum lung. Altceva ce puteam să aștept?

UN FECIOR

Vreo maică să-ți cadă la piept.

(Toți rid.)

OMUL CU MOAȘTELE

În minăstirile de-acolo, călugării nu intră tot cu perechea, ca dobitoacele în corabia lui Noe. — Atîția merg la Atos după moaște, că monahii se grăbesc să moară cît mai curînd ca oasele drept moaște să le fie dăruite credincioaselor bisericilor de pretutindeni.

POPA

Asta-i singura lor fericire.

OMUL CU MOAȘTELE

Vor mai fi ele și altele, dar vedeți, nenumărați sunt sobolii moaștelor, care sapă mormintele pe Sfîntul Munte, și astfel călugării nu pot să fie decît harnici în a muri. Se zice că

Sfântul Munte e întreg clădit numai din oase de călugări!
Ca cit sporesc ciolanele, crește și muntele, iar minăstirile
se-nalță tot mai sus pîn' vor ajunge la cer. Atunci nici sfir-
șitul lumii nu va întîrzia. Dar cu lucruri de-acestea se mun-
cesc numai mințile proroace. În fundul unei gropi m-am
încăierat c-un rus din Kiev și c-un sirb, ne-am bătut pentru
oase ca niște flămînzii pentru fărămituri de pine. Ce-am
putut răpi — e aici.

(Pune traista la picioarele Popii.)

UNUL

Eu le-am văzut luminînd prin traistă.

ALTUL

Atinge-le, poate te vindeci.

ALTUL

Drept să vă spun eu nu le văd.

UN FECIOR

(către Omul cu moaștele)

Dar în dăsași ce ai?

OMUL CU MOAȘTELE

(luîndu-și dăsașii de pe umeri)

Ehei! Dac-ași ști. Minuni de vinzare — lucru mare.

(Desfac dăsașii.)

ALT FECIOR

Parcă ai niște frunze acolo?

ALT FECIOR

Frunze uscate.

(Toți se uită curioși.)

OMUL CU MOAȘTELE

Hm! Alea-s frunzele de smochin ale Evei. Fierțe-n rouă,
adunată de pe flori, tămăduiesc orice boală. Cine le cum-
pară?

UN FECIOR

Marfă cam veche.

OMUL CU MOAȘTELE

Nu cred, părinte. Ehe! Ce e de la Eva dăinuiește. Ori păcatul strămoșesc a slăbit în putere?

ALT FECIOR

Și-acolo ce e? Cărțulia ceea!

OMUL CU MOAȘTELE

Când îi zici pe nume, trebuie să croiești și-o cruce. Danil cel aruncat în groapa leilor a tălmăcit visurile din ea. E bună mai cu seamă pentru cei ce au la casă fete mari sau alte năcazuri. Ce dați pe ea?

POPA

Doar n-o să faceți trg din progadie! — Ei, clăcași ai cerului! Mine punem temeliat

UN BĂTRÎN

N-o să lipsească nici copiii!

ALT BĂTRÎN

Fiecare la locul său.

(Toți izbucnesc în chiote.)

POPA

Mult am dorit zina aceasta. V-o spun cu — bucurie...

OMUL CU CERCEL

Îi stă în gît bucuria asta.

POPA

Dar să vedem ce ne-a adus vecinul în traistă.

(Desface traista și caută printre oase; izbucnește cu furie vicleană.)

Oase de dobitoc necuvîntător! — Batjocorești cele înalte, batjocorești închinarea omului? Vrei să latre cîinele de sub altar în vremea liturghiei? Negustorești cu minciuni și vinzi strîvuri găsite pe margini de drum. Vrednic ai fi să-ți citească în fiecare zi toate blestemele.

OMUL CU CERCEL

Slujbe de-acestea faci, părinte? E drept că astea merg fără sfințire de apă.

POPA

(n-a auzit)

Voi ai să pingărești ieseles, în care coboară Cuvîntul?! Lăuși-!! Îi mai puteți suferi între voi? N-auziți?! Voia mea nu mai e poruncă?

OMUL CU MOAȘTELE

Mă faci de ocară? Nu crezi că am și eu un Dumnezeu, părinte.

POPA

N-am ochi? Nu văd? — Ce? Nu vă mișcați?! Tăceți?

(Toți se miră, nici unul nu se atinge de cel cu moaștele.)

Îi țineți partea. Nu mai aveți urechi? Vi le-ați astupat cu plumbul păcatului? V-a pierit — obrazul! Plecați de aici! Urniți-vă!

(Aruncă oasele peste ei.)

OMUL CU CERCEL

Om fi noi îndrăciți, părinte, dar ce să facem? Cu atît mai rău pentru noi.

FECIORII

(Îl trag de mîncă)

Șt, șt! Taci, nu-l mai cătrăni și tu.

UN BĂTRÎN

Părinte, nu e bine să te tulburi, iaca vorbim și noi.

POPA

Lăsați-mă, plecați! Vreau să fiu singur. Vreau să plec de aci, să nu vă mai văd.

OMUL CU CERCEL

Eu cobor vîrsta spre bătrînețe, mă ierți de-mi încerc și eu graiul.

POPA

Sfătosule!

OMUL CU CERCEL

Iacă mă gîndesc și eu cu mințile mele slabe, că dumneata ai dus o viață fără prihană. De ce să mai trimitem după oseminte la Atos? Ne-om apuca de biserică, și cînd vei muri — iartă-mă, părinte — cînd vei muri, te-or îngropa cei ce vor veni, în zidul ei, ca să-și aibă și ea moaștele vrednice, cum se cuvine!

UN BĂTRÎN

Că bine vorbește.

ALT BĂTRÎN

Cu înțelepciune.

UNUL MAI TÎNĂR

Numai lucrul să se pornească odată!

POPA

(neputîncios, luptîndu-se strînge pumnii)

Te-ai răzbunat cercelele!

PATRASIA

Sireaca de mine — doar nu veți pofti să moară Popa ca s-aveți sfînt păzitor pentru biserică?

OMUL CU CERCEL

Să ni-l păzească Dumnezeu! Așa om bun. Dumneata nici nu poți ști: satul întreg, dă slujbe pentru sănătatea lui la

toți popii din jur — ca să ne rămână întreg la minte până la sfârșit.

POPA

(se răstește)

Tac!

OMUL CU CERCEL

Tac, tac.

UN BĂTRÎN

Așa om bun. Bun, bun.

UN FECIOR

(câtre bătrîni)

Ia — încetați odată babalăilor!

(Tumult.)

POPA

N-ați auzit? Ce stați? Plecați!

PATRASIA

(U ia de mîndă și-l duce în casă)

Îți sfișii sufletul pentru niște —?

(Oamenii se-mprăstie, mai rămîn vreo cîțiva.)

UNUL

Ce-o fi avînd Popa?

AL DOILEA

De! E cam mîhnit de-o vreme. Ai crede aproape că nu-i la loc.

(Arată spre cap.)

AL TREILEA

Și ține la curte un eretic.

(Cu coada ochiului la Moșneag, care e sîd pe trepte liniștit.)

Îlu!

OMUL CU CERCEL

De-ar fi numai atât — atâtea grije!

AL TREILEA

Ce-i? Mai știi ceva?

OMUL CU CERCEL

Să nu mai am zile de n-am văzut pe Necuratul ieșindu-i
pe fereastră într-o zi.

ÎNȚIUL

Necuratul?

AL DOILEA

Cum era?

AL TREILEA

Doamne, Doamne!

OMUL CU CERCEL

Curat Necuratul! Roșu, cum să fie?

(Se duc. Mai rămâne numai Omul cu moaștele și Moșneagul.)

OMUL CU MOAȘTELE

(și-adună oasele)

Albe și frumoase! Unu, doi, trei, patru.

MOȘNEAGUL

Pentru ce le mai aduni?

OMUL CU MOAȘTELE

Nu în zadar sunt negustor. Le cumpără jidovii, de pagubă nu rămân.

MOȘNEAGUL

Le cumpără jidovii?

OMUL CU MOAȘTELE

Ca să strecoare zeama de napi prin ele. Hl-hl-hl

(Pleacă.)

(Pauză. Se întunecă puțin. Din gtriciul pivniței iese Nona, furișându-se. Se oprește o clipă, privește filftind rașie în jur. Apoi, sărind de pe-un mormint pe altul, dispare prin gardul cimitirului în pădurea din fund.)

MOȘNEAGUL

(n-a văzut-o)

Isus-Pământul... Boală fără sfârșit...

TABLOUL AL PATRULEA

INTERMEZZO, REFORMATORII

La Sibiu. Laboratorul alchimistului Wolf, îngust și prelungit spre fund. În dreapta, tocmai în față, prin zid gros, o ușă. Lângă același perete, mai înapoi, se-nalță un schelet omenesc, lângă el, un scaun. Colțul format de peretele din dreapta și cel din fund e o fereastră uriașă gotic arcuită. În fund o altă ușă, spre curte. În mijloc o masă cu scaune împrejur. Lângă peretele din stînga o vatră cu foi. Pretutindeni aparate alchimiste, sticle și cărți.

ALCHIMISTUL

(Bărbos. E cufundat în operații oculle lângă vatră.)

RADU

(În aceleași haine șărânești cu care pornise de-acasă, murdar.

Umflă foi — obosit.)

ALCHIMISTUL

(după un răstimp)

Hermes Tresmegistos a ta e
știința și puterea-ntreagă,
fă-ți vraja, grabnic să se-aleagă
metalul sfînt din vilvătaie!
Suflă mai aspru din foi — băietel

RADU

(cu neîncredere)

A mai scos cineva aur din gunoi de furnici?

ALCHIMISTUL

Suflă, băiete, și taci. Taci să nu sperii elementele cu vreo prostie!

RADU

Nu mai pot. Mă dor brațele, mi-s rupte de oboseală.
De-aici din coate mă dor.

ALCHIMISTUL

S-alege aurul din zgură.

RADU

Ca untul din zăr, nu cumva?

ALCHIMISTUL

Rostește formula! — Nu așa, cu brațele întinse!

RADU

(atitudine savantă)

Stăpîn ești tu peste prezent,
peste natura naturata
și fiecărui element
tu îi cunoști durata!

ALCHIMISTUL

Asta-i invocația pentru zei idioți cu apă la cap. Altă
formula a doua din cartea a treia!

RADU

Cea scrisă cu sînge de copil?

ALCHIMISTUL

Ptiu — fire-ai al sfinților! De unde știi?

RADU

Ieri ai spus-o măria ta.

ALCHIMISTUL

Și orice vorbă trebuie s-o spui după mine ca s-o deochi?

RADU

Ce să fac? Așa sunt eu. Așa m-am pomenit. — Of, brațele!

ALCHIMISTUL

De aceea nu izbutim în nimic. Același cuvânt de două ori rostit tulbură echilibrul naturii.

RADU

Cînd tac, tot așa zici.

ALCHIMISTUL

Oprește, s-a isprăvit jeraticul.

RADU

Nu mai mintuim niciodată!

ALCHIMISTUL

(Îți face de lucru cu retortele. Radu sub vatră. Tăcere cîteva momente.)

Ce faci?

RADU

Adun cenușa.

ALCHIMISTUL

Lasă cenușa în pace. Nu e înțlia oară că ți-o spun. Cenușa se scoate afară numai în clipa cînd apune soarele. Odihnește-te acum. Natura își are superstițiile ei, pe care trebuie să le urmăim și noi întocmai.

RADU

Am auzit.

(Șade pe-un scaun. Pauză.)

ALCHIMISTUL

Ai fost azi-dimineață la domnul Doctor?

RADU

Da. L-am găsit în grădină.

ALCHIMISTUL

Ce făcea?

RADU

(se ridică)

Știu eu? Ținea vrăbiilor predici despre Luther -- și
triga:

(imită pe Doctor universalis)

„Reformațiunea e în primejdie!“

ALCHIMISTUL

(îl plesnește cu o nua peste picioare)

Ce-ai zis? Ce-ai zis? Îți smulg carnea de pe oase!

RADU

Nu mai da! Nu mai da! Zicea domnul Doctor că vine
bună seamă.

ALCHIMISTUL

(ți mai trage o nua)

Încă una! Asta ca să nu uiți s-aduci bere!

RADU

Au, au, au, au...

*(Fuge afară prin ușa din fund. În aceeași clipă, pe ușa din
dreapta intră Nona, îmbrăcată ca o domnișoară în veacul
al XVI-lea.)*

NONA

Îi vine greu acestei buruieni păduratice să crească în
umbra orașului -- ce?

ALCHIMISTUL

Crește mai sălbatic chiar decât în vârful munților. Nu e chip să-i astup gura.

NONA

A prins ceva pin' acum?

ALCHIMISTUL

În citeva luni toată alchimia.

NONA

Atunci ce mai vrei?

ALCHIMISTUL

E afurisit de tot. Tot ce-aude repetă ca o gaiță tăiată sub limbă.

NONA

Nu-l poți ierta că într-o zi ți-a zis „mămuța lui Dumnezeu“.

ALCHIMISTUL

Dar despre tine nu știi ce-a zis. Din cel dintâi aur, ce-l fac, zicea că-ți făurește niște potcoave, fiindcă în pantofi ai avea copite de drac.

NONA

Și el? Ha-ha! Prea curind.

ALCHIMISTUL

Nona! — Bine-ai venit!

NONA

Bine te-am găsit.

ALCHIMISTUL

Poftim aici, lângă schelet.

NONA

(privind scheletul)

Frumoasă tovarășie! Nu știu pentru ce-l mai ții aci.

ALCHIMISTUL

Și-a însușit așa de mult obiceiurile casei că poate fi privit ca un membru al familiei.

NONA

Mai mult chiar. Seamănă cu tine. Parcă ați fi frați gemeni! -- Noutăți ai magistre?

ALCHIMISTUL

Nu. Adică da. Papa de la Roma s-a sinucis în vîrstă de 85 de ani. Anul Domnului 1560.

NONA

Vreo dragoste ceva?

ALCHIMISTUL

Aș! De supărare că Luther a ajuns în rai. Ai băgat de seamă că azi toți oamenii sunt bolnavi? Asta vine de acolo că sunt religioși.

NONA

Și tu?

ALCHIMISTUL

Eu mai puțin. Dar tu?

NONA

Nu vezi cît de sănătoasă sunt? Am numai sînge, religie doar atît cît nu strică sănătății!

ALCHIMISTUL

Ceilalți nu vin?

NONA

Nu i-am văzut.

ALCHIMISTUL

Dar ei de bună seamă te-au văzut și de aceea mă prind
că sunt aproape.

NONA

Din parte-mi — v-aduc veștii! Vești rele!!

ALCHIMISTUL

(*tresărind*)

Ce?

NONA

Aș vrea să știu ce s-a ales de *Catehismul* tălmăcit pentru
valahi?

ALCHIMISTUL

Nu știu. Să întrebăm pe Maler.

NONA

(*ascultă*)

Sst! S-a oprit o trăsură.

ALCHIMISTUL

Nu-ți spuneam? Trebuie să fie ei! Îi cunosc după glasurile
răgușite de axiome și demonstrații. Iarăși o dispută
dogmatică pesemne. Se-ncaieră pentru fleacuri.

NONA

Ce să le faci? Patima lor: eu — silogismul — herea!

(*Intră prin dreapta Maler și Doctor universalis discutând, se
opresc lângă ușă, fără a se simți observați.*)

DOCTOR

*Ergo: Dumnezeu e în întregime oriunde, în orice părți-
cieă de spațiu. Quod erat demonstrandum!*

MALER

Dar nu e împotriva logicei ca partea să fie egală cu
totul?

DOCTOR

N-are a face. Orice dogmă trebuie să fie într-o măsură oarecare împotriva logicei, altfel nu prezintă destulă garanție.

MALER

Stai, atunci dogma ta nu e destul de absurdă. Mai înainte afirmai că spațiul e părelnic, deci un atribut impropriu al Dumnezeuiei.

DOCTOR

Spațiul e numai părere? Cine ți-a spus?

MALER

Tu mai înainte. Eram în dreptul bisericii.

NONA

(Ia o coastă ce-afundă liberă între ale scheletului și-o aruncă între ei.)

DOCTOR

(se-ntoarce tresărind)

A! Nona aici? Mă-nchin plină la pământ — amazoană luterană!

ALCHIMISTUL

Bine ați venit, bine ați venit! — Poftim — poftim — la masă, cuprindeți loc!

(Se așază toți la masă.)

DOCTOR

Nona, îmi îngădui locul lângă tine?

NONA

De ce nu? Doctor universalis... Ești cel din urmă cavalier. Zece ani cit ai stat în Germania, ai implinitat în cer săgețile dialecticei, — păzește-te să nu-ți cadă toate pe cap. Iar cînd aveai răgaz apărai.

DOCTOR

(îi astupă gura cu mîna)

Pst!

NONA

...apărai nepătata concepere ca să faci sfinții să ridă.

DOCTOR

Sfinții au așa de rar prilejul să ridă.

NONA

De-aceea scrii peșemne și cărțile de dogmatică.

DOCTOR

Trei volume! Ghiciți, cum le-am botezat!?!
(grav)

Teologia lui Adam, cel dintâi adevărat luteran.

MALER

Bravo! Ura!

NONA

Nu ți-e rușine să mai spui și altora lucrul acesta? Trei volume? Ce răbdare de măgar!

DOCTOR

Asinus portat mysteria! -- N-ai ceva de băut, magistre?

ALCHIMISTUL

Fii liniștiți, băiatul n-o să întârzie.

DOCTOR

Bere?

ALCHIMISTUL

Bere... Dar Nona! Spuneai că aduci vești rele!

MALER

Vești rele?

DOCTOR

Nona, mercenarii?

NONA

Da, da. Mercenarii catolici bat la porțile cetății!

TOTI TREI

(*speriați*)

Ce spui?

NONA

Adevărul.

TOTI TREI

Jesus Christus — ce ne facem?

NONA

Ce ne facem?

ALCHIMISTUL

Suntem o mină de oameni într-o cetate șubred apărată.

DOCTOR

Apărată? Cu ziduri putrede și cu câteva bordele la marginea orașului.

ALCHIMISTUL

Dar de unde știi, Nona — că mercenarii —?

NONA

I-am văzut.

MALER

Nu se poate. Vrei să ne sperii. Mai înainte glumeai și rîdeai.

NONA

Vă place așa de mult risul meu? Mai rîd și-acum — ha-ha-ha! Vă simțiți mai siguri?

ALCHIMISTUL

Ce-i de făcut?

NONA

Din cele patru turnuri ale cetății, unul e plin cu apă.

DOCTOR

Unul e plin cu apă.

NONA

În al doilea bravii luterani și-au agățat slăninile.

DOCTOR

Da, da, adevărat — și-au agățat slăninile.

NONA

Al treilea stă să cadă ca un om beat.

DOCTOR

I-au pus proptele.

NONA

Al patrulea e observatorul astrologic al — măriei tale, domnule magistru.

ALCHIMISTUL

Nona, dar valahii?

NONA

Ehei, dacă satele valahe ar fi primit reforma, n-ar mai fi nevoie de virtuțile voastre. Toate-ar fi altfel acum!

DOCTOR

M-am împotrivit vreodată? Nimenea nu-i împiedică. Îi primim! N-au dect să treacă toți la luteranism și să ne apere de catolici!

NONA

Ha! îi primim! Cu bucurie și avânt, nu-i așa? Dar Luther nu iese din groapă să-i reformeze! Iar voi? Oh, să nu mai vorbim. V-am dat *Catehismul* — nu v-ați luat măcar ostenala să se tipărească.

MALER

S-a tipărit! De mult! Chiar în teascurile mele.

NONA

Și cărțile unde sunt?

ALCHIMISTUL

Le rod șoarecii în podurile tipografiei.

NONA

De speriat. Cheltuieli, trudă, frământare în vînt. Nu vă mai înțeleg, Maler!

MALER

Ai toată dreptatea. Ar fi fost sarcina mea să impart *Catehismul* în satele valahe, dar m-am răzgîndit.

NONA

Te-au înfricat spînzurătorile?

MALER

Nu e tocmai ușor să pui piciorul într-un cătun de munte.

NONA

Zdraveni martirii! Nu-i așa -- doctore?

DOCTOR

Rușine

(*Cu patos.*)

Reformațiunea e în primejdii!

MALER

(*către Doctor*)

Știi ce? Încearcă tu! Nu ești nici însurat, și dacă nu mă-nșel, n-ai nici copii.

DOCTOR

(*grav*)

Am altă menire pe-aici.

NONA

Menire înaltă de măsurător al cerului și nebun de curte
al Prea-Înaltului! Dogmatica firește!

ALCHIMISTUL

(sfîcios)

Eu -- eu -- aș putea încerca, dar -- dar mai târziu.
Acum sunt tocmai pe cale de a descoperi. --

NONA

...drumul cel mai scurt pînă-n rai! Ce vă pregătesc catolici
în taină, numai eu știu. Dați din umeri? Nu vă pasă?
Sau să pornesc eu cu cărțile? Totdeauna eu? Totdeauna eu?

TOȚI TREI

(mirați și speriați)

Nu. Nu.

DOCTOR

Gărgăuni de amazoană!

MALER

Vom găsi noi pe cineva.

NONA

Mă duc eu! Mă duc eu!

ALCHIMISTUL

Nona! Să te cam astîmperi!

MALER

Fii cuminte!

ALCHIMISTUL

Păzește-ți capul, Nona!

MALER

Crezi că faci oameni din valahi?

DOCTOR

Eu nu-i prea cunosc, dar am auzit că-și țin în mai mare cinste vițeii decât copiii.

NONA

Tăceți! St, sst!... N-auziți?... Ssst!... Tropote de copite în curte.

ALCHIMISTUL

În adevăr — tropotel

DOCTOR

Și eu am auzit.

NONA

(se ridică, merge încet la fereastră, strigă)

Mercenarii catolici!

TOȚI TREI

(săr speriați)

Mercenari?... Ce ne facem, ce ne facem?

NONA

Facem baie în Styx, prieteni, încă în după-amiaza aceasta. Tăceți! Nici o vorbă! Ascundeți-vă unde puteți!

MALER

Să ne coborâm mai bine în pivniță!

DOCTOR

În pod, în pod!

(S-ascunde, care unde ajunge.)

ALCHIMISTUL

(scoate capul de sub vatră)

Nona!

(îi face semn să se ascundă.)

NONA

(lungă fereastră)

Eu sar pe fereastră. — Ți se văd picioarele, doctore!
Rugați-vă!

DOCTOR

Doamne! Doamne! Sfântă Marie!

NONA

(ironică)

Fă și cruce, că doar ești luteran!

MALER

Doamne, Doamne!

ALCHIMISTUL

Tăceți pentru Dumnezeu! Vreți să ne nenorocim cu rugă-
ciunile voastre?

*(Bubuituri în ușa din fund. La fiecare bubuitură — tresă-
rirea reformatoților.)*

NONA

St! sst! sst!

*(Ușa se deschide. Călare pe-un măgar, Radu strigă ott ti
fins gura.)*

Osana! Osana!

Magistre Wolf am adus berea și-un urecheat de soi. Ține
măgarul, poate-i găsești aur în gunoi!

Osana! Osana!

(Cei ascunși nu se mișcă.)

NONA

(râde cu hohote)

Pfui, reformatoților!

(Iese prin dreapta.)

TABLOUL AL CINCILEA

CLOPOTELE

În stîna Popii. E clădită din birne groase. Într-un colț e un
prici, de-un cui atîrnă o traistă, în mijloc arde focul. Noapte,
printr-o spărtură a acoperișului de șindrilă se văd stele.
S-aud clopote de biserică din depărtare.

POPA

(singur țestoază pe-un butuc, la picioare un cojoc, ascultă)

Zidarii încearcă glasul clopotelor
vestind depărtările
că e gata biserica.
Fecioarele uitînd să mulgă vacile
vor ieși în poartă
s-asculte pînă-n noapte tirziu.
Cîte clopote!
Din văi alte biserici răspund
parc-ar fi pornit toate
ca o turmă spre munți.
Iarăși o toamnă lungă vine cu bruma ei.
Și noi? Noi suntem unde am fost,
eu cu sufletul — dor din carne prelins,
tu și astăzi un cer neatîns!
Nona, zvîrcolirea ne-a fost în zadar.
Aveai în glas aramă de clopot
cînd mă doreai stăpîn pe stîniile luterane.
Nona — floare de spin —

azi sunt cu-attea frământări mai bătrîn,
mai bătrîn c-o lume,
mai bătrîn c-o îndoială,
mai bătrîn c-un chin.
Fiica pămîntului, tu nu ești aici să m-ascuți —
întîrzi sau vii?
De unde?
Tu știi răspunde de pretutindeni,
ai putea în ușă zvicnindă s-apari —
și ai putea din pămînt să țîșnești
răsucindu-te flacăra.

Stîna mea îți luminează în noapte...
Cîte clopote! Cîte clopote!

*(Pauză. Clopotele s-aud fără întrerupere. Ușa se deschide
— intră Nona în haină neagră strînsă de trup, ca să fie mai
slobodă la ademeniri. Popa se ridică grabnic spre ea.)*

NONA

Rămîi unde ești!

POPA .

Nici nu intri bine și-mi pui zăgazuri.

NONA

De ce te miri așa? Nu-ți vine să crezi că sunt aici? Mi-am
îndemnat cam aspru calul. Și-a asudat tot sufletul, c-a
trebuit să-l acopăr cu cojocul meu, altfel poate m-aș sfîi
să m-arăt atît de firește privirilor tale. — Mă bucur că ești
aici... și în răcoarea aceasta mă bucur de — foc.

POPA

Am aprins cîteva vreascuri — e toamnă.

NONA

Ți-a dat pandurul la vreme de veste?

POPA

Da. Și m-am grăbit să te ascult. Vii cu noapte bună sau
rea, Nona?

NONA

Cum vrei — și bună, și rea. Înainte de toate însă —
șă-ti spun. Deși sunt numai și numai poveste, mi-e foame
caș roade și scoarță de brad.

POPA

Nona, nu știam. Cu mine n-am adus mult. În stină nu
e nimic.

(Se gîndește)

Ba da! O bucată de prescură în traistă.

NONA

Ajunge.

(S-așază pe butuc.)

Părinte, de ce n-ai rămas cioban?

POPA

Ai fi dat și-alunci pe la stîna mea?

NONA

De ce nu? M-aș fi ascuns printre oi —
și n-aș fi plecat niciodată flămîndă-napoi.

POPA

Ai fi venit des?

NONA

Des ca zilele.

POPA

Ți-ai fi dat întîlnire cu urșii prin zmeuret.

NONA

Și nu mi-aș mai fi făcut de lucru cu nici un profet.

POPA

Nona!

NONA

Ce e, părinte?

POPA

(a luat prescura din traistă, i-o întinde)

În sat oamenii zic că șoarecii
care mănâncă prescură, se schimbă-n liliaci.
Mi-e teamă să nu-ți crească și ție — aripi,
aripi de drac, fiică a pământului.
N-ar fi mai bine să n-o mănânci?
N-aș mai putea om să te fac
nici cu șapte dieci!

NONA

Să crească!

(Mușcă o dată din prescură, restul îl aruncă în flăcări.)

Ai tresărit? — Nu te speria!
Sunt așa de ostenită
că n-am puterea să mai fiu chin și pentru altul.
Și-afară de aceea, e târziu. Să isprăvim!
Vreau să m-odihnesc de drum
și mai ales de mine.

POPA

Ești ostenită de tine?

NONA

Atâtea zile și nopți
mi-am sfișiat ființa rîzînd.

POPA

Și-acum ești frîntă de tinerețea ta.

NONA

Nu de tot.
Hal Te-ai bucurat că poți să răsufli?

POPA

Nona! Ai țipat lăuntric ca un finger rănit. La ce te gindești?

NONA

(îpă)

N-auzi? Clopotele! — Nu vor să înceteze odată?! Clopotele îmi latră în urechi! Clopotele mă sfișie — clo-po-te-le!

POPA

Nona, nu-s eu de vină.

NONA

Nu ești de vină. Știu că nu tu i-ai pus să le tragă. Atîta lipsea. Să ne spovedim limpede. Ne-am poticnit urit, părintel! Așa ai zădărnicit clădirea bisericii? Clopotele! Nu mai vor să tacă!

POPA

Nona, ce ai de gînd?

NONA

Oh! clopotele! Nu mai vreau să le aud.

POPA

Nona, ce ai?

Sufletul îmi tremură în toate vînturile.

NONA

Te clatini?! — De ce nu i-ai oprit să le tragă? Cel puțin astăzi nu!

POPA

Unde vrei s-ajungi Nona? Mi-așa de frică de tine. Mi-așa de frică de tine. Mi-așa de — cald. Bine, clopotele! Ce să le fac?

NONA

Am nebunii străvechi, părinte. Catolicii sunt bătuti pretutindeni, răsufli în larg. Unde sunt eu, nu poate fi biserică!

Unde e biserică, nu pot fi eu! Pe unde trec eu, trebuie să crească omul luteran!

POPA

Să crească omul?! Ha! Până unde să crească omul? Omul!

(*Incet.*)

Mai demult am crezut și eu în el.

(*Tare.*)

Nona -- floare nebună --
ia-ți ispitele și du-le-n pustie
prorocilor care mănincă lăcuste!
Ei sunt mai tari.
Ei nu te ascultă --
și dacă te-ascultă
ei ar fi în stare să sfarme clopotele
și să dărîme bisericile!

(*Deznădăjduit.*)

Doamne, de ce ți-ai ales jertfa tocmai aici?
Nu mai știu, Nona --
ce vrei? -- Nu mai știu.

NONA

N-am fost limpede? Ce vreau?
Deocamdată dintru adînc
să te tulbur.

POPA

Și-apoi?

NONA

Știu eu? Atîrnă de tine. Dacă tu nu vei voi
să-mi îplinești dorința,
plec în pustie
să ispitesc prorocii din spini.
Să-i scot din ascunzișuri jucînd...
Tra-lal... Părinte, de ce suspini?

POPA

Doamnel — Nona... vrei să joci;? — Cum ți-ai mișcat
um șoldul, Nona, linia neastimpărată a șoldului tău s-a
esprins din trup — și singură s-a furișat
șerpuind spre mine.
Acum mi-a încolăcit inima.
A trecut prin jeric —
mi-a-ncolăcit inima...

*(Se furișează la picioarele ei cu trupul întins și i le
cuprinde.)*

Nona, vorbește, vorbește!
Nu mă lăsa să aștept!

(Pune capul pe pământ.)

NONA

Te căiești ca ți-am tăiat drumul?
Uite, îți pun cenușă pe cap!
Cenușă pe capul părintelui...

(Ia cenușă și i-o presară pe cap.)

De ce stai așa, părinte,
la picioarele unei fecioare; E păcat.
Dacă-ți pare rău că mi-ai deschis
porțile soartei tale,
plec de unde am venit.
Dacă nu vrei să fii episcop
al stînilor luterane —
îți îngădui bucuroasă preoția
din Măgura ta pravoslavnică,
și mai presus de toate
dacă nu dorești să fii mine a ta — pleacă.
Te-așteaptă clopotele bisericii,
trage-le spre cerul muced al strămoșilor tăi.
Ridică-te părinte, nu mai tremura
ca un cine plouat!
Du-te! De-acuma îți ai și tu sfintul lăcaș.
Leagă-ți gîtul de clopote —
ispășindu-ți înfrînirea
cu minunile veninoase ale vieții.

Satul ți-a cerut oasele.
Numai de moaște mai ești bun.

POPA

Cum ți-au crescut aripile!

NONA

Umbra lor filfilie peste tine.

POPA

(cu voce istovită)

Umbra lor filfilie peste mine.

(Pauză. Se ridică pe-un genunchi.)

Nona, am crezut în lumina
din Vitenberg.
Și cîntam: „lumina înaltă
lumina sălbatică”.
De-atunci e mult.
Azi orice-aș mai face, n-ar fi pentru cuget.
Mă vreau stăpîn pe stîni
și pe tine văpaie luterană!
De aceea îmi sunt străin, Nona,
străin și tulbure.
Zilele mele nu sunt ale mele,
nici nopțile.
Mi-e parcă ți-ai trece
degetele de la picior prin singele meu.
Ai ieșit în calea mea, flacăra roșie;
și la chemarea ta am suit munții.
Voiam s-aduc aici un cuget nou,
viu ca o stea azvîrlită
dintr-o praștie cerească,
dar noul cuget e blestemat.
Tu te-ai strecurat în el.
Tu ești ulciorul noului cuget.
Noul cuget are zvicniri de fată fără stăpîn,
noul cuget își filfilie părul în vînt ca tine.
Noul cuget are miros aspru de floare veninoasă
ca pielea ta, — sălbaticul cuget întinde

ispite peste abisuri, și totuși — o, — și totuși —
cînd pun capul în poala amarului cuget
sînt cerul jucînd.

Nona, e așa de greu să mai vorbesc.
Ieși din viața mea precum ai intrat
și lasă-mi trupul aici
pentru oaspeții negri ai pădurilor!

NONA

Linștește-te — n-o să plec.
Asta ți-e singura teamă.
Ci soarta ta crește din minile mele,
n-o să plec.

POPA

Ieși, Nona, din viața mea, ieși!

NONA

O ceri?

POPA

Strig ostenit în noapte: ieși, ieși!

NONA

(mai blîndă)

Ai suferit mult? Bietul părintel

(Îl mîngîie pe pînă.)

(Clopotele continesc.)

În sfîrșit. Clopotele au conținut.
Calul sforăie și roade putrede foi.
Să pot, te-aș mîngîia, mult, mult,
cu mini blînde și moi.
Să pot, aș fi așa de bucuros
om cu tine — veșnicule chinuit.

POPA

Vorbește ...

NONA

Virtej ești, părinte, întoarcere în cerc! Azi nu mai știi
nici tu — ce vrei! Înălțimile le vrei? Sau pe mine mă vrei?
Biserica ta o vrei sau înălțarea omului?

POPA

E-așa de bine când vorbești.

NONA

Da, părinte, zbuciumat ești, dar numai o faptă mai grea
decît ești tu, ar putea să te smulgă din nehotărîre.
Părinte, fapta, fapta, ar trebui s-o vrei!!!

POPA

Unde mă mîni? Nu, nu! Într-acolo — nu!
Nona, o mîngiere totuși am: trăim în aceeași lună,
prin urmare nu putem fi departe unul de celălalt.
Oh, lasă-mă să te ating. Numai așa:
mîna unui om s-atingă mîna altui om.

NONA

(tare)

Altă dată.

Mîne...

Mîne voi trece desculță
prin scrumul unui Dumnezeu ars —
sau mîna se-mplinește visul cel mai crud
Nu pot altfel!

POPA

Ce vis, Nona?

NONA

Cîteodat' visez o biserică albă
care se cufundă într-o mare de foc — încet -- încet
cu viața mea.

POPA

Și nu e nici o scăpare?

NONA

Nici o scăpare.

POPA

Ce ai de gând fiică a părintelui

NONA

În zori vei ști.
E prea târziu să mai vorbim acum.
Și e prea târziu să mă întorc.

(Îl mângâie pe cap.)

Acum — voi dormi în stina ta.
Tu te vei culca în prag.
Îți vei păzi bine comoara?

POPA

Cum mi-aș păzi soarta.

NONA

Oricare ar fi ea?

POPA

(hotărât)

Oricare!

NONA

Așadar — pe mine!
Adu-mi cojocul
cu care-am acoperit calul.
Va fi rece la noapte.

POPA

(ridicându-se)

Aici ai pe al meu.

NONA

Cu al tău vei acoperi calul.

POPA

Și eu? — Ce-mi aștern eu în prag?

NONA

Singele tău mă va visa.
Nu vei simți bruma de septembrie.
Calul e mai sărac.
La miezul nopții
voi cădea în singele tău
ca un mic soare. Sunt rea?
Îți doresc somn bun, părinte,
pentru o zi grea.

POPA

Acum, Nona! Acum! Spune-mi ce vrei.
De care faptă vorbești?

NONA

(furtunatică îl ia de mână, îl duce în prag, deschide ușa)

Să-ți spun ce vreau? Vino...
Ce noapte! Auzi?
Ascultă tăcerea și nu te mai sature.
Numai singele se lovește
de malurile trupului,
singele acesta care la fel ar vrea
să bată în țărnul lumii,
singele acesta care plînge
chinuit de setea de-a fi —
și ride în hohote peste biserici.
Părinte, undeva în vale
ghicesc biserica ta.
Aprinde-o pentru mine!
Până mine seară să mi-o jertfești!

Ca să trec desculță
prin scrumul ei măcinat.

POPA

(se sprijinește)

Nona, ai înnebunit! Ai înnebunit! Du-te! Fugi!
Oh, nici o scăpare.

NONA

Dă-i foc, episcopole!

(Îl fîntește ca un șarpe.)

Mine seară te-aștept
cu cupa celor nouă fericiri
aici în stîna ta.

Aprinde-o!

Mine seara o să-mi aplec capul
peste ochii tăi de haiduc al spiritului sfînt.

POPA

(se clatină)

Cupa celor nouă fericiri?

NONA

Cupa celor o sută de fericiri păcătoase
ți-o aduc.

Ca un fruct copt mă smulg
din crengile nopții
pentru minile tale —
nu mă dorești?

Ia-mă! Sfîrțică-mă!

Fiica pămîntului sunt,
pentru tine, pămîntul mi-l desfac.
Ți-l dau ție — chinuitule sub lună —
calcă-l, zdrobește-l!

Vei fi stăpin singur, înalt,
peste minunea ce-am fost,
peste minunea ce sunt,
dar o dată te vreau
nebun și slobod și cald,
aprinde-ți altarul!

POPA

Nona, ți-au crescut aripile.

NONA

Ha-ha-ha!

Nu mi-ai dat tu anafora?

(Hohot — apoi privește cu încordare spre cer.)

Stai! Stai puțin!

POPA

Ce e?

NONA

(se scutură de-un fior)

Nu știu — m-a străbătut un fior.

POPA

Cineva a trecut peste mormintul tău.

TABLOUL AL ȘASELEA

ISUS—PĂMÎNTUL

Odaia Popli ca în tabloul I. Noapte. Fereastra din fund, luminată dintr-o parte de flăcări de afară. Pe masă arde o luminare de ceară, pe vatră mai pâlpâie focul, dar repede se stinge. S-aude un murmur de oameni îndepărtat. Nu e nimeni în odaie. După un răstimp prin ușa din fund vine Moșneagul cu un potir de aur în mînă.

MOȘNEAGUL

Inima de aur a bisericii îmi zvonește vie în mînă. O, vinele biciuite de spaima acestei nopți. Altarul trosnea ca o pădure de brad în vîlvătaie. Stranele împrăștiiau scînteii în beznă, și sfinții zugrăviți mi-au picurat pe mînă stropi fierbinți. Potirul l-am mîntuit.

(Pune potirul pe masă.)

Nu l-a rănit nici o scînteie. Cum se va bucura părintele! Credeam că-l găsesc aici.

(Se duce la fereastră, privește.)

Unde o fi? — Și turnul a ars. Numai un clopot mai stăruie negru în văzduh. Doamne, Doamne! Și crucele de lemn ale cimitirului s-au aprins. Ard mormintele!

(Ascultă.)

Ca un urlet s-aude!

POPA

(întră gîfîind)

Ești aici, tilharule? Tilharule!

MOȘNEAGUL

(uluit)

Tilhar — eu? Potirul l-am mintuit.

POPA

Ha! Cu mîntuirea unui potir vrei să scapi? În cuminecătură vrei să-ți speli minile de păcat? Tilharii beau sîngele Domnului. Ha! Te spintecă satul! Aici te-ai ascuns!?

MOȘNEAGUL

(nedumerit)

Părinte — ce păcat?

(Urletul mulțimei se apropie.)

POPA

N-auzi! Satul întreg urlă.

MOȘNEAGUL

(Își cuprînde capul cu minile, înăbușit)

Eu? Eu?

POPA

Tu! Tu! Adăpost ți-am dat sub streșinile mele! Truda de-un an a satului ai prăpădit-o scrum. N-ai putut să trăiești în tihnă aci? Ar trebui cu biciul să te azvîrl pe drum! Satul vine, vine cu furie. — Pleacă, fugi! Cum ai putut? Fugi!!!

MOȘNEAGUL

(Încrămenit, nu se mișcă.)

POPA

Norodul innebunit s-apropie. N-auzi? Ai încrămenit?!

MOȘNEAGUL

Eu? Bi-se-ri-ca.

POPA

Tăgăduiești? Toți te-au văzut!

MOȘNEAGUL

(ca din pământ)

— Nu — plec — nu — pot.

POPA

Ai prins rădăcini aci? Nu înțelegi? Fugii! Mai poți scăpa — pleacă!

MOȘNEAGUL

Nu — pot.

POPA

Dar pleacă, dacă-ți spun!
Crezi că te-oi scăpa eu din ghearele lor?

MOȘNEAGUL

(cu brațele peste el)

Lasă-mă... cheamă-i.

POPA

Mișcă-te că te zdrobesc!

MOȘNEAGUL

*(blind)

Zdrobește-mă — numai — nu — speria — apropierea —
minunii — nu — nu.

POPA

Te scap, sau — sau te ucid aci — eu, eu Popa, eu călăul.

MOȘNEAGUL

(iluminându-se)

Sunt aici — iartă-mă — că — sunt aici — iartă-mă, pă-
rinte.

Sunt la vreme aici — sunt aici.

POPA

(încurcat își duce mina la cap)

Mărturisești? E-adevărat?

MOȘNEAGUL

(cu aceeași expresie iluminată)

Eu — am — aprins-o.

POPA

(încet)

Taci! De ce n-ai tăcut? Trebuia să-ți închizi sufletul îndurînd. Stinge-te tău s-ar fi scurs în scrum! — Și eu — eu aș fi rămas viu! haiduc și tilhar al sufletelor de munte!

(Țipă.)

De ce-ai vorbit? De ce-ai vorbit?

MOȘNEAGUL

Să fi tăcut?

POPA

(îl prinde de piept, dar încet, încet minile îi cad și se prăbușește la picioarele lui)

Ca un mormînt. Cu neclintire de sfînt ars trebuia să taci. Puteai alt bine să faci?

MOȘNEAGUL

Cenușa bisericii mi-ai pus-o în mină, lasă-mă de-acum să zic: eu am aprins-o.

POPA

(pune capul la picioarele lui — gemînd odînc și aiurît)

De ce minți? Pentru cine minți? Eu am aprins-o, eu, eu! Eu am trimis scînteia între odăjdii. De ce vrei să iei vina pe umerii tăi? Lasă-mi păcatul, nu mi-l fura! N-am fost eu cel ce mă doream episcop al stînilor luterane? Nu mie mi-a ieșit în drum fiica pămîntului cu drăceștile fericiri? O, lumina înaltă, lumina sălbatică... Totul s-a sfîrșit! — Moșule, vorbește! Ochi al lumii, privește-mă. Mîngie-mi cu-

getul, -- vindecă-mă, sfîntule crud! Mari eîi un amurg și
s-au deschis privirile. Pentru ce te-ai umplut de lumină
cînd am descărcat păcatul în minile tale? Toată viața mea
am descărcat-o în minile tale, s-o ispășești, ci tu ai voit să
mă umilești mărturisind. Mă pierd, mă scap printre degete.
— De ce n-ai tăcut? Și de ce taci acum? Tu știi totul. Tu vezi
totul. Singur sunt pentru totdeauna. Mă-nec, mă-nec — aer
— liniște — totul sfîrșit! — Oh, oh! — Spune-i să se
oprească! O vezi? Fiica pămîntului a început iarăși să joace.
de pe-un mormînt sare pe umerii mei. — Du-te, trage clo-
potele pentru mine. Îndură-te! Nu-mi lua păcatul, nu mi-l
lua, nu, nu! E al meu, nu mi-l răpi. Atîta am și țin în mîni.
fapta care prăbușește, fapta care mintuie — cheamă satul
și copiii — să treacă cu picioarele mici și ucigașe prin sin-
gele — meu.

*(Rămîne cu capul la picioarele Moșnegului, care, neclintit,
îmbrățișează lumina cu privirea: afară se deslușesc glasuri
în mulțime: „ereticul, ereticul, ereticul“.)*

O VOCE

Aici s-a ascuns.

ALTA

L-am văzut cînd a fugit.

POPA

(încet)

Cheamă copiii.

ALTĂ VOCE

Trebuie să-l găsim.

ALTA

Viu nu ne scapă.

TUMULT

Ereticul!

O VOCE

Să se pocăiască!

MULȚIMEA

U-ho, hu-o, uuu-ooo!

POPA

Să vie satul.

UN GLAS

Nu-ndrăzniți să deschideți?

ALTUL

Chemați pe Popa!

ALTUL

Părinte, dă-ni-l nouă! Ereticul! Hu-o!

ALTUL

N-aude nimeneal Strigați, urlați!

MULȚIMEA

Hu-o, hu-o!

ALTUL

Cercați la ușă!

ALTUL

Nu speriați oamenii, turbaților!

MULȚIMEA

Uuu! ooo!

O VOCE

Spargeți ușa!

ALTA

Luați topoarele! Loc, loc! Aduceți pietre!

(O piatră cade în ușă, se zguduie cu zgomot din fișni, altă piatră, alta.)

MOȘNEAGUL

(*Pășește spre ușă, o deschide, iese.*)

MULȚIMEA

Izbiți-l! U-ho! În cap! U-u-u! o-o-o!

(*Se vede cum îl prind cîțiva oameni, îl duc. Ușa se deschide, urletul se depărtează, venise, pînă conținește. Apoi:*)

UN COR NEVĂZUT

Cum se potolesc oile noaptea în stîină,
cum inimile tac în scorburile de mormînt,
cum gîndul s-astîmpără dincolo de pămînt,
astfel potolească-se furtuna ce-a cuprins omul
și să se ducă din nou — în praful cărărilor,
în copitele ciuteilor,
în coarnele cerbilor —
și-n coadele mărilor.

POPA

(*A stat tot timpul cu capul în pămînt. Se ridică, parc-ar veni din altă lume — vădit îmbătrînit; privește neînțelegător în jur cu expresia Moșneagului.*)

Unde-am fost? A fost cîndva un moșneag aici lângă mine, privea neclintit. Isus-Pămîntul a înflorit în el. Privirile lui călătoreau peste mine. — A fost un moșneag — de mult poate crește iarba pe mormîntul lui.

(*Pauză. Privește în jur să-și recunoască lucrurile.*)

Asta-i masa mea. Nu s-a schimbat deloc.

(*Pîpăie vatra.*)

Asta-i vatra mea. Nu s-a schimbat deloc.

(*Suflă în cenușă.*)

Sub spuză mai este jeratic. Fereastra e aceeași. Lavița e aceeași. Și ulcioarele sunt aceeași ca un căprior în smalt. Din tot ce-a fost nimic nu s-a schimbat!

(*Se uită în potir.*)

În cuminecătură nici un painjen n-a căzut.

O veșnicie a trecut,

dar varul de pe pereți n-a căzut.
Mi-e sete.

(Duce potirul la gură și-l soarbe.)

Stinge-te tău e bun Doamne.
Isus-Pământul!

PATRASIA

(intră îngrozită)

L-au ucis! L-au ucis! Doamne, cum l-au sfîrtecat. Și
tu stai aci — n-ai venit să-l scapi. I-au silșiat veșmintele,
i-au sfărîmat pieptul — și tu...

POPA

(liniștit și strălucit)

Tu — cine — ești?

PATRASIA

(speriată)

Doamne!

POPA

Tu mai trăiești?

PATRASIA

Ce-i cu tine, părinte? — Dezmeticește-te — ce s-a-nîm-
plat?

POPA

Abia îmi aduc aminte de tine. N-a murit tot satul? —
Numai Moșneagul mi-e viu în gînd, ca și cum viața lui ar
fi fost viața mea.

PATRASIA

L-au omorît mișei! L-au omorît!

POPA

(își duce mîna peste frunte)

...biserica mai arde și-acum?

PATRASIA

E numai jar.

POPA

Oh, de ce nu mai răsare soarele odată? De ce-i așa de lungă noaptea aceasta?

PATRASIA

Tu ești bolnav părinte. Ar trebui să te culci.

POPA

Bolnav am fost — cît timp m-am îndoit și m-am zăbătut. Azi nu mai sunt. Pe Moșneag — l-au ucis? Și n-a zis nimic?

PATRASIA

N-a zis nimic. Numai după ce i-au zdrobit pieptul, — a zis încet de tot: Părinte... Părinte... Voia poate să-ți spună ceva. Și tu n-ai venit.

POPA

De ce a murit, rămîne o taină a lui.
Și taina lui a cîntat peste mine
din stranele văzduhului
cu suris de om, cu bunătate de stea.

PATRASIA

Ce vrei să zici?

POPA

Patrasio, îți mai amintești după-amiaza? În prag stătea și Moșneagul vorbea despre Isus cel înflorit în cireși. Biserica mai arde, Patrasio? — El n-a aprins-o.

PATRASIA

Acum zace ucis, în buruieni.

POPA

Patrasio, nu înțelegi? Moartea lui — moartea lui...

PATRASIA

Nu! Nu! Nu vreau s-aud. Ceva îngrozitor a trebuit să fie. N-am puterile să te ascult. Doamne, Doamne — nu vreau să știu, nu vreau să văd, — stîlp de sare 'm-aș face ca femeia lui Lot privind înapoi. Doamnel

POPA

(liniștit)

Doamnel... Da... Acum o lumină abia ghicită e în creștere peste zilele mele. De nu începe aici vestea cea bună, nu mai începe nicăiri — Patrasio.

PATRASIA

Din sînge?

POPA

Lasă-l, Patrasio.

PATRASIA

Tu vorbești mult, eu înțeleg puțin. Și-aș vrea să nu înțeleg nimic. Mai mult ce te-aș întreba? Tu ești tu, aproape de mine și totuși străin.

POPA

Clopoțele ar trebui să cînte, sau cel puțin ciocîrlile ar trebui să se înalțe! Nu e nici una, nici alta. Dar... viața mea s-a vindecat.

PATRASIA

S-a vindecat viața?

POPA

Nu mai pot să rămîn. Mi-e foame de pămînt larg. Aer, aer, pămînt!

PATRASIA

(sperșată)

Vrei să pleci?

POPA

Să nu mai întrebi.

PATRASIA

Te vor ucide ploile.

POPA

Odihna mea va fi în muşchiul pădurilor.

PATRASIA

Vei mânca pine-nflorită.

POPA

Stejarilor le voi cerşi ghinda.
Mă duc să trag clopote în fiecare sat pentru — Isus-
Pământull

PATRASIA

Doamne, vrei şi cu glume să mă răneşti?
(Uşa din fund se deschide cu putere, intră.)

RADU

(năvălind)

Tată...

(Se duce la mamă-sa.)

PATRASIA

Tu?... De unde vii? Singur, aşa tîrziu?

(Se aşază pe-un scaun.)

RADU

(Încearcă să vorbească, dar nu poate, îl înecă plîsul)

Mai întâi... lasă-mă — să — plîng — că — altfel nu
pot — vorbi.

PATRASIA

(Îi cuprinde capul cu mîinile şi-l mîngîie)

Ei — plîngi, dragul mamei, plîngi. Uşurează-te! Aşa —
plîngi. O, o — ce-o fi păţit băiatul? Vreun bălaur i-a ieşit
în cale.

RADU

(Plînge.)

PATRASIA

Haide, liniștește-te. Acum ești teafăr aici. Cine te-a
să pleci cu noaptea-n cap din Sibiu?

POPA

Bine c-a venit. Nu era drum pentru el.

RADU

(Plînge.)

PATRASIA

Plîngi, dragul mamii, plîngi.

RADU

(Încearcă să-și stăpînească plînsul.)

PATRASIA

Ei, ai plîns destul? Mai plîngi un pic.

RADU

(Suspînd.)

PATRASIA

Să-ti șterg lacrimile! Așa.

(Îl sărută.)

Ti — că ești sărat de tot.

RADU

(Îl de sughițînd.)

PATRASIA

Știam c-o să-ți treacă. Acum să ne spui de unde

RADU

Din Sibiu.

PATRASIA

Singur, singurel?

RADU

Nu. Am plecat... am plecat... eu...

(Sughi(înd.))

Cu domnișoara Nona, dar pe domnișoara Nona au

PATRASIA

Ce spui? Au prins-o?

POPA

Cine a prins-o? Mai repede! Vorbește!

RADU

În toate satele ard bisericile.

PATRASIA

Asta-i ziua de apoi. În toate satele ard bisericile?

RADU

Și pe domnișoara Nona au prins-o. Ea e prietenă cu
și copii. Cînd am ajuns cu căruța în vîrfurile dealului, au
prins-o pindarii și badea cu cercei. Că ea se ridicase și chio-
r: „Ce frumos ard bisericile! Ce frumos ard bisericile!”
rîsul era roșu și pe domnișoara Nona au prins-o.

(Începe iarăși să plîngă.)

Să — mai — plîng, c-apoi — iar — mai — pot — să
vorbesc.

PATRASIA

Părinte — înainte credeam — nu mai înțeleg nimic. În
toate satele ard bisericile!

POPA

(se gîndește)

Prorocirea din curelele biciului se împlinește!

RADU
(*Plinge.*)

POPA

Rămas bun, domnișoară Nona,
undeva te-au azyrlit în flăcări
și paserile cerului au înnebunit
de tămăia cărnii tale.
Ai tulburat apele, sufletul renaște sănătos.
Somn potolit, domnișoară Nona,
scrumul de floare nebună
vintul să ți-l imprășteie pe pământ.
Fără durere rămân — și nu mai strig.

PATRASIA

Somn potolit, domnișoară Nona.

RADU

Tată, tu ai vorbit acum ca într-o rugăciune, dar poate
domnișoara Nona a scăpat, că știa să ridă așa de frumos!

POPA

Nu. Nu. N-a scăpat.

RADU
(*iarăși plinge*)

N-a scăpat? Dar știa să ridă așa de frumos, că mi se
rupe inima. Atunci ce să mai fac cu cărțile din căruță?

POPA

Ce cărți?

RADU

Din Sibiu am plecat cu multe, multe cărți pentru popi.

POPA

Cărți pentru popi? Să le dai foc dimineața!

RADU

Tată, dumneata nici nu ştii ce cărţi sunt şi zici să le dau foc.

(Suspînd.)

Ce-o să zică domnişoara Nona?

(Se duce la vatră şi, răsîmîndu-şi capul, plînge închis. Pauză.)

POPA

(către Patrasia)

Vrei să mai găseşti vreo îndoială în ochii mei? Îndoiala boală şi eu nu mai sunt bolnav. Sunt mai sănătos decît oricînd.

PATRASIA

Vindecă-te, vindecă-te! Prea multă sănătate e tot boală.

POPA

Pămînt m-am văzut — vreau să-ngenunchez
îngă el.

Nu e nimeni aici — să cînte?

„Isus e Dumnezeu-miel,

Isus e glie şi om,

Isus e copac.“

Prin urzile cerului lunecă
fulgerător suveica unei stele.

Depărtările-mi fac semn.

Mă duc.

În lume vreau să mă altoiesc
pe toate crengile.

Paseri răsună

şi paşii mei cîntă spre zările ce se desfac.

Pe-aici, prin uşa aceasta, ies din mine

— om fără hume — viu — şi sărac.

*(Peretele din fund dispăre, se vede cerul înstelat, lumină cu
de crăpat de zi, şi un şes întins. Moşneagul trece încet de la
un capăt al şesului la celălalt, cu dirja în mîină, umbra lui
cade înaltă, uriaşă, pe cer.)*

De mult un vîrtej
mi-a pustiit singele.
Acum lumina s-apropie!
Iată, iată:
-suflotul meu trece moşneag pe pămînt,
umbra lui cade mare pe cer.

(Peretele din fund apare iarăşi.)

Mă duc după el.

(Se duce spre uşă.)

PATRASIA

(speriată)

Ce-ai văzut?

POPA

Ce nimenea n-a văzut. M-am văzut pe mine.

PATRASIA

Vrei să pleci? Acum? Doamne!

POPA

(Mai priveşte o dată înapoi şi-apoi.iese.)

PATRASIA

(Cu capul în mîni, plînge tăcut ca un copil în vis.)

(Pauză.)

RADU

(ridică ochii de pe vatră)

Mamă — tu plingi? — De ce plingi?

(Se uită în jur.)

Tata unde-i?

PATRASIA

A plecat.

RADU

Ce e? Ce-a fost? — Mamă!

PATRASIA

Tu nu-nțelegi, dragul mamei. Aici s-a întâmplat ceva ca în altă cind vinul se schimbă în sînge de Dumnezeu.

RADU

Aci în potir? — Maistrul Wolf zicea că nu-i adevărat.

PATRASIA

Nu-i adevărat — ce?

RADU

Că vinul se schimbă în sînge de Dumnezeu.

PATRASIA

(*Plînge.*)

RADU

Tata unde a plecat?

PATRASIA

În lume.

RADU

(*mirat*)

În lu-me?

PATRASIA

Și nu mai vine înapoi!

RADU

(*o mîngîie*)

Las' mamă, că se-ntoarce el!

O, o, ce mamă năcăjită am eu.

El e tatăl cel pierdut. Ajunge la ghindă și la rădăcini și se-ntoarce. Atunci de bucurie tăiem în cinstea lui vițelul cel mai gras din grajd. — Și chemăm și pe domnișoara Nona la prînz. Ca să ridă frumos. Da?